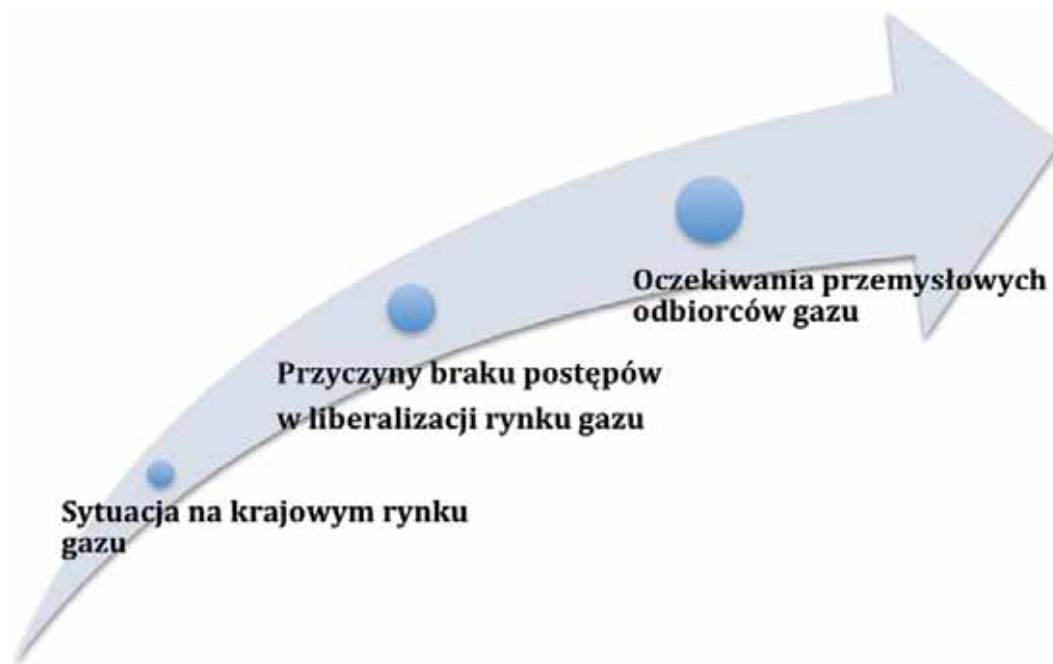

Liberalizacja rynku gazu w Polsce.

Postulaty odbiorców przemysłowych.

❖ Sytuacja na krajowym rynku gazu

Zgodnie z tzw. *dyrektywą gazową UE* ceny gazu mają być ustalane w ramach mechanizmu wolnorynkowego: popytu i podaży. Ta regulacja w największym stopniu dotyczy przedsiębiorstw, czyli odbiorców przemysłowych, których funkcjonowanie zależy od ceny i dostępności surowców. Regulacje dotyczące gospodarstw domowych są łagodniejsze – państwa członkowskie wystarczająco rygorystycznie chronią odbiorców indywidualnych. Zapisy tzw. *dyrektywy gazowej* narzucają na sygnatariuszy konieczność zniesienia regulowanych cen surowca.

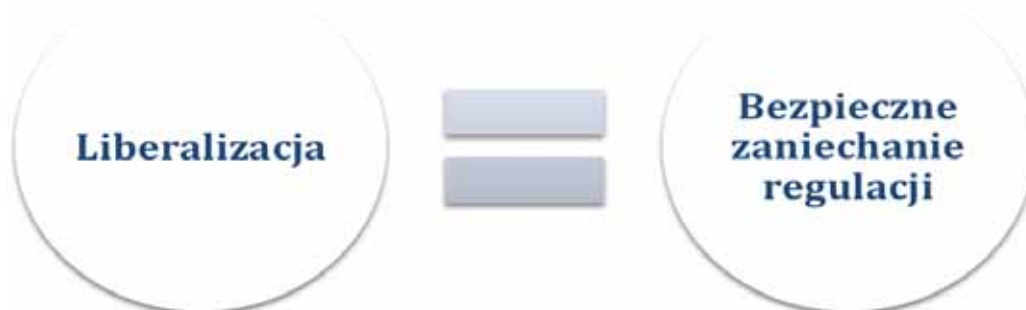

Mimo to Polska nie dostosowała swojego systemu cen do przepisów prawa wspólnotowego, co skutkowało skierowaniem skargi przeciwko Polsce do Trybunału Sprawiedliwości. Trwające postępowanie, wszczęte w 2009r. może być zakończone nałożeniem kar finansowych.

Zgodnie z unijnym prawem ceny regulowane można stosować jedynie w wyjątkowych okolicznościach, a regulacja nie będzie główną zasadą przy ich ustalaniu. Stosowanie cen regulowanych, także na gaz, wymaga spełnienia określonych warunków precyzyjnie określonych w europejskim prawie.

Komisja w swoich dokumentach stwierdza również, że **polski rynek gazu jest zdominowany przez jednego dostawcę, w związku z tym istnieje poważne ryzyko, że zniesienie regulacji cen na obecnym etapie rozwoju rynku dla odbiorców stanowi większe zagrożenie niż szansę.**

Odbiorcy przemysłowi apelują o uwolnienie potencjału gospodarczego Polski poprzez zmniejszenie cen paliw i energii, co winno skutkować zwiększeniem popytu na gaz (np. w produkcji energii elektrycznej), i stanowić zachętę dla potencjalnych dostawców do inwestowania w infrastrukturę służącą dostarczaniu tego surowca. Zadaniem odbiorców przemysłowych rynek gazu w Polsce wymaga przeprowadzenia bezpiecznego dla przemysłu procesu liberalizacji, a to wymaga konsekwencji we wdrażaniu podejmowanych przez organy administracji publicznej decyzji deregulacyjnych uwzględniających jego historyczne uwarunkowania (kontrakty importowe), realny stopień jego rozwoju i poziom konkurencji pomiędzy uczestnikami rynku gazu.

Głównym mechanizmem regulacyjnym, który miał doprowadzić do liberalizacji rynku gazu w Polsce jest tzw. progresywnie ukształtowane obligo giełdowe dla gazu czyli obowiązek sprzedaży poprzez giełdę określonych wolumenów gazu (30% do końca 2013 roku, 40% w 2014 roku oraz docelowo 55% od 2015 roku) przez przedsiębiorców posiadających duże udziały w krajowym rynku mierzone poprzez zarezerwowane roczne zdolności przepustowości na sieci przesyłowej OGP GAZ SYSTEM S.A. Praktyka pierwszego roku obowiązywania obligo - *pokazała*, że wdrożenie jedynie tego mechanizmu liberalizacji jest niewystarczające. Gaz oferowany na giełdzie przez jedyny podmiot spełniający kryteria obligo - PGNiG, nie znalazł nabywców (pomimo, że był oferowany w ilościach znacznie niższych niż wynikające z przepisów prawa), ponieważ długoterminowe umowy na dostawy gazu zawarte pomiędzy PGNiG a odbiorcami przemysłowymi, skutecznie uniemożliwiają odbiorcom przemysłowym dokonywanie zakupów gazu na wolnym rynku, również w ramach obligo, przez co ograniczają także aktywność potencjalnych Spółek obrotu gazem, które nie mogą znaleźć klientów dla oferowane przez siebie paliwo.

Ponadto same kontrakty historyczne zawierają niedozwolone klauzule, działające na niekorzyść uwolnienia rynku i cen surowca, które zostały zakwestionowane przez Prezesa UOKiK i w stosunku do których organ decyzjami zobowiązującymi z 2012 i 2013 roku zobligował PGNiG do ich zmiany w drodze stosowanych aneksów. **Propozycje aneksów przedstawione odbiorcom przez PGNiG do połowy 2014 roku, nie pozwalają uzyskać swobody w kontraktowaniu gazu a jedynie utrwalają związanie odbiorców przemysłowych obowiązkiem odbierania gazu na warunkach określonych przez PGNiG.**

W lipcu 2014 roku, zrealizowana została restrukturyzacja PGNIG polegająca na rozdzieleniu obrotu gazem na hurtowy, realizowany przez PGNIG S.A. i detaliczny realizowany przez PGNIG Obrót Detaliczny Sp. z o.o., co miało umożliwić tej Spółce realizację obliża giełdowego poprzez sprzedaż i zakup gazu realizowany na giełdzie w ramach jednej Grupy Kapitałowej. Proces ten został oparty o kolejną nowelizację prawa energetycznego, która wprowadziła ustawową sukcesję kontraktów gazowych wybranych grup odbiorców z PGNIG na PGNIG Obrót Detaliczny Sp. z o.o.

Kryteria podziału odbiorców przyjętych w ustawie, w tym pozostawienie grupy 32 największych odbiorców przemysłowych gazu zużywających rocznie powyżej 25 mln m³ rocznie w PGNIG bez prawa do przejścia do PGNIG Obrót Detaliczny i wypowiedzenia umowy utrwaliło jedynie monopolistyczną strukturę rynku gazu w Polsce i asymetryczną pozycję (przewagę) rynkową PGNIG w relacjach kontraktowych z odbiorcami przemysłowymi. W obecnej sytuacji kontrakty 32 największych odbiorców przemysłowych gazu konsumujących jednak aż 37% rocznego zapotrzebowania Polski (ok.15 mld m³ gazu) stanowią swoiste zabezpieczenie interesów PGNIG przed stopniową utratą udziałów w rynku detalicznym w segmencie mniejszych odbiorców przyłączonych przede wszystkim do sieci dystrybucyjnej gazu.

Zdaniem FORUM w obecnej sytuacji rynkowej determinowanej wdrożeniem opisanych powyżej zmian prawnych, oraz zachowaniem PGNIG wobec odbiorców jak i innych Spółek obrotu gazem, rynek detaliczny gazu w Polsce nie spełnia kryteriów konkurencyjności określonych w art.49 prawa energetycznego, więc nie ma przesłanek do podjęcia przez Prezesa URE odpowiedzialnej decyzji o zniesienia obowiązku zatwierdzania taryf w sprzedaży gazu do odbiorców przemysłowych.

❖ **Główne przyczyny braku postępów w liberalizacji Rynku Gazu:**

- Brak rozwiązań legislacyjnych w ramach nowelizacji prawa energetycznego – tzw. małego trójpacku energetycznego z 2013 r. oraz w ramach nowelizacji ustawy prawo energetyczne z 2014 roku regulującej kwestię sukcesji kontraktów PGNIG dla rozwiązania problemu

historycznych kontraktów długoterminowych z odbiorcami gazu w szczególności z grupą 32 największych odbiorców gazu, zużywających powyżej 25 mln m³ gazu rocznie.

- Trudności z właściwym i terminowym sposobem wykonywania przez PGNIG S.A. Decyzji Prezesa UOKIK z dnia 13 kwietnia 2012 roku (DOK1-411/1/11/MF/PK), na mocy której PGNIG S.A. został zobowiązany do wprowadzenia zmian do wzorców umów kompleksowych dostarczania paliwa gazowego, zawieranych z odbiorcami niebędącymi konsumentami pobierającymi paliwo gazowe w ilości powyżej 10 m³/h gazu ziemnego wysokometanowego albo powyżej 25 m³/h gazu ziemnego zaazotowanego.

PGNIG S.A. uznaniowo odmawia wdrożenia Decyzji UOKIK dla umów na czas określony i dla umów, które nie zawierają zapisów literalnie zakwestionowanych przez Prezesa UOKIK, a jedynie analogiczne klauzule ograniczające prawo wypowiedzenia umów

- Trudności z właściwym wdrażaniem decyzji Prezesa UOKIK z 31 grudnia 2013 roku nr DOK-8/2013, która ma zagwarantować odbiorcom końcowym gazu między innymi prawo do pełnej elastyczności w kontraktowaniu gazu w każdym roku gazowym w oderwaniu od zamówień z roku poprzedniego.

PGNIG S.A. proponuje zachowanie obowiązku odbierania określonych wolumenów gazu każdego roku ograniczając elastyczność w kontraktowaniu gazu, co wykracza poza treść zobowiązania z decyzji Prezesa UOKIK.

Przyjęty sposób wdrażania tej decyzji spowoduje, że będzie ona miała zastosowanie dopiero od roku gazowego 2015/2016, ponieważ przed złożeniem oferty zmiany umów w maju 2014 roku, odbiorcy przemysłowi zostali zobligowani postanowieniami tych umów oraz IRIESP i IRIESD do złożenia zamówień na rok gazowy 2014/2015 według dotychczasowych zasad.

- Trudności z właściwym wdrożeniem przez PGNIG i PGNIG Obrót Detaliczny Sp. z o.o. ustawowej sukcesji kontraktów dla grupy mniejszych odbiorców przemysłowych w tym identyfikacja przypadków jednostronnej zmiany statusu odbiorców końcowych w umowach kwalifikowanych do sukcesji celem ograniczenia prawa do wypowiedzenia przez nich tych umów.

PGNIG i PGNIG Obrót Detaliczny dla odbiorców przemysłowych będących równocześnie małymi operatorami systemów dystrybucyjnych gazu (na terenie swoich kompleksów przemysłowych) jednostronnie zmienia status takich odbiorców końcowych na operatorów dystrybucyjnych co pozwala mu na oferowanie przejścia z kontraktem do PGNIG Obrót Detaliczny jednak bez prawa do wypowiedzenia umowy w trybie ustawowym.

- Brak warunków do wypracowania jednoznacznego stanowiska Prezesa URE, co do harmonogramu zwolnień z taryfowania gazu sprzedawanego do odbiorców końcowych, w tym brak wskazania, jaka będzie kolejność zwolnień z taryfowania rynku detalicznego oraz brak wskazania terminów wdrażania tych zwolnień.

Rodzi to duże ryzyko regulacyjne, związane z brakiem pewności, co do zasad kontraktowania gazu oraz możliwości tworzenia projekcji kosztów zaopatrzenia w gaz wielu strategicznych gałęzi gospodarki.

❖ **Oczekiwania przemysłowych odbiorców gazu – jak poprawić funkcjonowanie rynku**

- ✓ Opracowanie przez Ministra Gospodarki rozwiązań legislacyjnych dających możliwość częściowego rozwiązania kontraktów z PGNIG dla odbiorców przemysłowych zużywających powyżej 25 mln m³ rocznie na poziomie nie mniejszym niż wymagany poziom obligacji giełdowego dla gazu (co najmniej 40 % w 2014 roku i co najmniej 55% od 2015 roku).

- ✓ Opracowanie przez Ministra Gospodarki rozwiązań legislacyjnych likwidujących bariery administracyjne dla działalności na rynku gazu w Polsce, w szczególności zmiana lub likwidacja rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 24 października 2000 r. w sprawie minimalnego poziomu dywersyfikacji dostaw gazu z zagranicy oraz dostosowanie systemu zapasów obowiązkowych gazu do regulacji wspólnotowych zgodnie z którymi obowiązek magazynowania zapasów gazu dotyczyć powinien wolumenów gazu dostarczanych do tzw. odbiorców chronionych (gospodarstwa domowe, szkoły, przedszkola szpitale).
- ✓ Opracowanie przez Prezesa URE scenariusza uwalniania cen gazu w Polsce. Scenariusz musi uwzględniać skutki i ryzyka wynikające z przyjętych rozwiązań legislacyjnych.

Obecnie można bezpiecznie zwolnić:

- jedynie odbiorców zużywających do 25 mln m³ gazu rocznie – ponieważ w tej grupie pojawi się konkurencja albo
 - wszystkie spółki obrotu gazem z wyłączeniem PGNiG.
- ✓ Monitorowanie przez Prezesa UOKiK procesu prawidłowego wdrożenia decyzji zobowiązujących PGNiG do wdrażania umów i zapisów, ograniczających do minimum uznaniowość monopolisty.
 - ✓ Monitorowania przez Prezesa URE procesu prawidłowego przeprowadzenia sukcesji kontraktów z PGNiG na PGNiG Obrót Detaliczny Sp. z o.o.
 - ✓ Taryfy dla gazu ze źródeł krajowych wykorzystywanego przez źródła gazowe powinny być kalkulowane w oparciu o rzeczywiste koszty pozyskiwania gazu ze źródeł krajowych, a nie wspomagać drogi gaz z kontraktów zagranicznych.

- ✓ Ceny w taryfach powinny się traktować jako maksymalne, tak aby można byłoby je obniżyć w umowach specjalnych pomiędzy Sprzedawcami gazu a odbiorcami.

- ✓ Opracowanie przez Prezesa URE rozwiązań umożliwiających zakup gazu na wolnym rynku przez odbiorców korzystających z krajowego gazu ziemnego zaazotowanego. Przeszliśmy już na rozliczenia w kWh więc istnieje możliwość wymiany gazu w oparciu o jego wartość energetyczną.